
8 KATALOGIZACIJA

V poglavju so opisani splošni napotki ter druga pojasnila v zvezi s katalogizacijo v sistemu COBISS. Opisani so tudi osnovni postopki pri delu z bibliografskimi zapisi, kot so prevzemanje zapisov, kreiranje novih zapisov (od začetka ali s prirejanjem podobnih zapisov), urejanje obstoječih zapisov, razreševanje podvojenih zapisov itd. Delo z bibliografskimi zapisi poteka v vmesniku za katalogizacijo (gl. pogl. 3).

Katalogizatorji v knjižnicah, ki sodelujejo v sistemu vzajemne katalogizacije COBISS, so odgovorni za to, da so podatki v bibliografskih zapisih točni, zapisi pa narejeni v skladu s katalogizacijskimi pravili. To še posebej velja za zapise, ki jih knjižnice prispevajo v COBIB ali pa jih v njem popravljajo oz. dopolnjujejo. Le s primerno kakovostjo teh zapisov je možno zagotoviti, da jih bodo učinkovito (s čim manj posegi vanje) pri svojem delu uporabljale tudi druge knjižnice v sistemu. Isto velja tudi za pripadajoče normativne zapise.

Za zapise v COBIB-u veljajo naslednje zahteve:

- Zapisi morajo biti oblikovani v skladu z ustreznim nivojem bibliografskega opisa.
- Zapisi ne smejo vsebovati podatkov lokalnega pomena.
- Značnice v zapisu je treba preveriti v ustrezni normativni bazi podatkov ter po potrebi in odvisno od pooblastila, ki ga imamo, opraviti tudi delo na normativnih zapisih, ki so povezani z bibliografskim zapisom.
- V zapisih ne smemo spreminjati ali brisati veljavnih podatkov. Popravimo ali brišemo le očitne napake. Če smo v dvomu, ali je neki podatek pravilen ali ne, se obrnemo na pristojno nacionalno ustanovo.¹
- Zapisa ne smemo spremeniti v zapis za drugo bibliografsko entiteto. Če na podlagi podatkov v zapisu ni nedvoumno razvidno, ali gre za zapis za isti bibliografski vir ali ne, se obrnemo na knjižnico, ki je kreirala zapis, in skupaj preverimo podatke. Če ugotovimo, da zapis ni za isti vir, kreiramo nov zapis, sicer pa po potrebi ustrezno popravimo oz. dopolnimo obstoječi zapis.
- V zapisu, ki smo ga kreirali s prirejanjem podobnega zapisa, moramo prirediti podatke v vseh ustreznih poljih. Podatki morajo odražati

¹ V sistemu COBISS.SI sta to Narodna in univerzitetna knjižnica in IZUM.

bibliografski vir, ki ga opisujemo.

- Zapisa, ki smo ga prevzeli iz tuje bibliografske baze podatkov, ne smemo spremeniti v zapis za drugo bibliografsko entiteto. Moramo pa ga ustrezno popraviti (npr. polja, ki morajo biti v jeziku katalogizacije) in po potrebi dopolniti.
- Zapisa za bibliografski vir v več delih ne smemo spremeniti v zapis za en del in obratno.

Pri katalogizaciji v sistemih COBISS se uporabljajo standardi za katalogizacijo, ki so predpisani na nacionalni ravni, ter druge nacionalne smernice. Vsem sistemom COBISS sta skupna naslednja standarda:

- *COMARC/B format za bibliografske podatke*²
- *COMARC/A format za normativne podatke*³

V sistemih COBISS, ki uporabljajo cirilico, je možen vnos podatkov v cirilici, latinici ali kombinaciji obeh pisav. V vseh drugih sistemih COBISS podatke vnašamo v latinici. Gl. pogl. 13.

Za vnos podatkov o bibliografskih virih, napisanih v nelatiničnih pisavah, se v sistemih COBISS uporabljajo različni, prav tako na nacionalni ravni predpisani sistemi za transliteracijo oz. transkripcijo.

Zapisi za bibliografske vire, ki jih prispevajo knjižnice v COBIB, naj bi vsebovali čim bolj popolne podatke. Zato je priporočljivo, da pri kreiranju novega ali pri urejanju obstoječega zapisa vnesemo poleg obveznih podatkov tudi druge ustrezne podatke o viru. Pregled vseh polj oz. podpolj, ki pridejo v poštev v zapisih za posamezne vrste bibliografskih virov, je podan v *Dodatku A – Seznam polj/podpolj v priročniku COMARC/B format za bibliografske podatke*.

Kadar pri urejanju obstoječih zapisov naletimo na napake, jih popravimo. Če to ni možno (npr. nimamo ustreznega pooblastila), se obrnemo na knjižnico, ki je zapis kreirala, v primeru dvoma glede ustrezne rešitve, pa na pristojno nacionalno ustanovo. Podobno ravnamo tudi v primeru podvojenih zapisov, ki jih ne moremo sami razrešiti.

Vse knjižnično gradivo, ki doteka v knjižnico ali pa želi knjižnica omogočiti dostop do njega, gre skozi postopek bibliografske obdelave. Pomembno je, da pred obdelavo temeljito preverimo, ali za bibliografski vir v lokalni bazi podatkov in COBIB-u obstaja ustrezen zapis. Če obstaja, preverimo, ali ga je treba popraviti oz. dopolniti. Preveriti moramo tudi, če morda v lokalni bazi podatkov in COBIB-u ne obstaja več zapisov za isti bibliografski vir.

V nadaljevanju je podanih nekaj osnovnih napotkov za učinkovito iskanje.

² COMARC/B format: za bibliografske podatke: priročnik za uporabnike / [pripravil] Institut informacijskih znanosti. Maribor: IZUM, 1991-. Dostopno z uporabniškim imenom in geslom tudi na http://izobrazevanje.izum.si/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=38&type=manual&manual=Comarc_B_svn.

³ COMARC/A format za normativne podatke / [pripravil] Institut informacijskih znanosti. - Maribor: IZUM, 2008-. Dostopno z uporabniškim imenom in geslom tudi na http://izobrazevanje.izum.si/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=38&type=manual&manual=Comarc_A_svn.

- Pri iskanju po imenih obvezno uporabimo znak za krajšanje "*".
- Če se na publikaciji pojavlja več variantnih naslovov, je priporočljivo preveriti vse naslove.
- Morebitne zatipkane naslove lahko prikličemo z besednim iskanjem (/TI) po posameznih besedah iz naslova, zato predvsem pri daljših naslovih naredimo še poizvedbo po različnih kombinacijah posameznih besed.

Primer:

Katalogiziramo knjigo *Earthquake and volcano deformation* avtorja Paula Segalla. Zapis za knjigo v bazi podatkov obstaja, vendar je v naslovu tipkarska napaka. Vpisano je *Earthquike and volcano deformation*.

Pri "Avtor – oseba" vpišemo *Segall, Paul**. Značnica za avtorja je *Segall, Paul, 1954*, zato bomo ustrezní zapis našli le, če bomo uporabili znak za krajšanje.

Pri "Naslov" vpišemo *Earthquake and volcano deformation*. Zapisa ne najdemo, ker je v bazi naslov s tipkarsko napako. Tudi s krajšanjem, npr. *Earthquake and**, ne dobimo rezultata, saj se napaka pojavi v prvi besedi naslova. Poskusimo še z ukaznim iskanjem po posameznih besedah iz naslova. Rezultat dobimo, če pri "Iskalna zahteva" vpišemo npr. *AU= Segall, Paul* AND (volcano and deformation)/TI*.

Za izvajanje postopkov pri delu z bibliografskimi zapisi potrebujemo naslednja pooblastila:

- CAT_A_MON – za vzajemno katalogizacijo monografskih publikacij (knjig) ter kreiranje zbirnih zapisov in zapisov za izvedena dela
- CAT_B1_ART – za vzajemno katalogizacijo sestavnih delov
- CAT_B2_CON – za vzajemno katalogizacijo kontinuiranih virov
- CAT_NEWSER – za vzajemno katalogizacijo serijskih publikacij
- CAT_C_NBM – za vzajemno katalogizacijo neknjižnega gradiva
- CAT_D_ANT – za vzajemno katalogizacijo antikvarnega gradiva
- CAT_NEWMARC21 – za prevzemanje zapisov iz Online kataloga Kongresne knjižnice in baze podatkov WorldCat

S pooblastilom CAT_A_MON je možno kreirati in urejati zapise za tiskane in besedilne elektronske monografske publikacije, s pooblastilom CAT_B2_CON pa za tiskane in besedilne elektronske serijske publikacije. Za serijske publikacije v neknjižni obliki potrebujemo pooblastili CAT_B2_CON in CAT_C_NBM.

V nadaljevanju so opisani tipični postopki, ki se izvajajo pri katalogizaciji.

Podpoglavja:

- Zapis že obstaja v lokalni bazi podatkov
- Prezemanje zapisov
- Kreiranje zapisov
- Popravljanje in dopolnjevanje zapisov
- Razreševanje podvojenih zapisov
- Razreševanje lokalnih zapisov